

TORKEL FAGERLI

ET GYTJEBAD

Denne humoristiske fortellingen heter "Et gytjebad" og er hentet fra boken "Fra Skridt til Gallop" (Kristiania 1893), s. 120-125. Boken har illustrasjoner av A. Bloch og K. Uchermann. Boken var skrevet av "GEIR", som var psevdonym for Mons Klingenberg Gjerløw (1850-1936). Fra 1884 var han redaktør av avisen "Fremskridt" i Skien. Den skildringen vi gjengir nedenfor er et godt eksempel på hvordan et badeopphold i Sandefjord kunne inspirere kunstnere og skribenter.

Petersen stak Næsen ind gennem Kontordøren og sagde: "Jeg gaar til Sandefjord med Hurtigtoget, Hans." "Jeg gaar med! Hvad skal vi forresten bestille derborte, Petersen?" "Bade – begribeligvis." "Det kunde vi nu forresten gjøre billigere i Falkumelven" - - -

Petersen havde allerede slaaet Døren i. Han taaler ikke høre tale om Falkumelven, siden han tidlig i Sommer svømmede ind i noget flydende Tornektrat derude og - sank paa tre Fod Vand. Det saa ilde ud for Petersen den gang, og han vilde nu rimeligvis forlængst være solgt som Krabbastømmer, om han ikke havde paalidelige Venner ved Haanden.

*Mons Klingenberg Gjerløw,
tegnet av K. Ucherman.*

Dette fotografiet fra 1896 er tatt av J. Galtung og viser hvordan kurbygningene så ut på den tiden Gjerløw gjestet Sandefjord.

Naa – vi arriverede til Sandefjord Kl. lidt over fem og styrede straks vore Fjed til Badet. Vi var saa heldige at træffe et Par indflydelsesrige bekendte, der tog sig af os og skaffede os Adgang, hva der ikke var saa let en Sag endda, eftersom Besøget i Sandefjord var saa stort, at alle Bad var belagte Dagen rundt. Petersen og jeg blev overgivne til hver sin Badetjener og anbragte i to smaa Baderum, der laa ved Siden af hinanden.

Jeg for mit Vedkommende protesterede fra først af mod at stige op i Kummen. Det saa ud, som om den var fyldt med en Opløsning af gamle, forraadnede Katte og andre ikke mere tiltalende organiske Stoffe, og det lugtede afskyelig inde i det lille Rum. Jeg spurgte Tjeneren, om han ikke muligens havde skruet paa en gal Kran og faaet Indholdet af en af Sandefjords Kloaker ind i Kummen; men han blev ganske vond og sagde, at han havde været ansat ved Badet i over tretti Aar, saa at han nok turde sige, at han nu begyndte at kjende til sine Pligter en Smule. Jeg steg da op i Kummen, idet jeg forbeholdt mig Adgang til at kaste op, om Situationen skulde blive mig for overvældende.

Dette postkortet viser behandling i slambadet tidlig på 1900-tallet.

Tegning av
Andreas Bloch fra
s. 122 i boken.

„Badetjeneren tog Sigte paa mit Bryst og satte
en Gytjeklat midt i det“.

Efter at have væltet mig rundt nogle Gange i den afskyelige Søle kom Tjeneren med et Knippe friskt Birkeris og begyndte at prygle løs paa mig. Jeg sagde, at hvis det hørte til et ordentlig Bad at faa Juling, saa skulde han ikke genere sig; hvad andre taalte, var ogsaa jeg i stand til at bære. Jeg kom forresten hurtig til den Erkjendelse, at denne lille Opmuntring ikke var paakrævet. Jeg maatte bide Tænderne sammen og slaa mig saa haard som muligt for ikke at skribe høit, saa ondt gjorde det. Da han havde pisket op hele Risknippet, kastede han de tiloversblevne Stumper fra sig og hentede en Balje, der var fyldt med en afskyelig graasort Grød, der ovenikjøbet var gloende varm. Det var den berømte Gytje, som mange Mennesker tillægger saa store og gode Virkninger, men som jeg for mit Vedkommende anser for det største Svineri, som renslige Mennesker kan komme i Berøring med. Badetjeneren fyldte sin svære Næve med denne stinkende Grød, befalede mig at staa op i Karret, tog Sigte paa mit Bryst og satte en Gytjeklat midt i det med sliq Kraft, at jeg nær var falden bagover. Derpaa spurgte han, om jeg syntes, Gytjen var for varm.

Jeg svarede, at han helst burde have spurgt sig selv derom, førend han kastede den paa mig og brændte mig fordærvet. Jeg var lige ved at blive alvorlig vred, men saa hørte jeg et ynkeligt Jammerhyl inde fra Siderummet og umiddelbart derefter Petersens Stemme:

”Er De da rent ravruskende gal, Menneske! Synes De ikke, De har mishandlet mig nok iforveien, om De ikke ogsaa skal brænde mig op levende!”

Det virkede dæmpende paa min Hidsighed at høre, at Petersen var i samme Vaande, og jeg gjorde ikke videre Ophævelser – saameget mindre som jeg hørte Tjeneren mumle noget om, at friske Personer var de utaknemmeligste Skabninger, som fandtes, og at det var en Feil ved Reglementet, at slige Personer gaves Adgang til Badet. Han læssede paa mig den ene Haandfuld med Gytje efter den anden og smurte det udover, saa jeg fra Isse til Fodsaale saa ud som en gammel Broncestatue.

Jeg dunkede i Væggen og spurgte, hvordan det gik Petersen.

"Skidt, Hans! Hvis du saa mig, vilde du tro, jeg netop var steget op af Saucen paa en Stegepande," svarede han i en meget arrig Tone.

Den sidste Del af Badet var taalelig: En kraftig Styr af salt, opvarmet Søvand. Det lykkedes virkelig at faa skyllet væk al den Uhumskhed, som man havde hobet over os, og det var en ren Tilfredsstillelse at se sit eget Legeme atter antage menneskelig Farve og Form. Jeg hørte ogsaa, Petersen begyndte at plystre, et Tegn paa, at han igjen var kommen i Ligevegt.

Vi var merkelig matte efter Badet begge to, og vi gikk tidlig tilsengs. Den næste Morgen Kl. syv vaagnede jeg ved at høre Petersen nyse tre Gange efter hinanden, hvorpaa han bemærkede for sig selv:

"Hvad skal jeg arme Djævel dog gjøre? Jeg har bare to Lommetørklæder med, og nu er de opbrugte begge to. Jeg faar se efter i Hans's Lommer, om han skulde have nogen."

Petersen gjorde straks Anstalter til at udføre dette ædle Forsæt, men jeg kom ham i Forkjøbet. Jeg havde Brug for mine Lommetørklæder selv. Jeg havde ligesom Petersen faaet en voldsom Snue, og dertil kom en Hæshed, der gjorde det umulig for mig at udtrykke mine Tanker. Ligeoverfor Petersens Hensigter med mine Lommtørklæder maatte jeg saaledes gjøre mig forstaaelig ved Hjælp af et Par Springstøvler!

Vi besluttede straks at reise hjem. Vi var blevne inviterede til at deltage i Soireen om Aftenen – det var Søndag den 28 Juli – men vi turde ikke resikere det. Vi tog afsted med første Tog, fulde af Beundring over Virkningerne af et Bad i Sandefjord.